

Пише: Марија Јелић
уторак, 18 октобар 2022 20:37

Бивша министарка у Влади Црне Горе Весна Братић је на свом фејсбук налогу подијелила текст професорке српског језика и јужнословенских књижевности Марије Јелић.

Уз текст је и питање партијама које се представљају као српске или онима које већински гласају грађани српске националности да ли ће и када упутити иницијативу да се полагање црногорског језика избаци као обавезан услов за добијање држављанства, нарочито грађанима којима је матерњи језик – српски којим, према попису, говори већина грађана Црне Горе, као матерњим.

Закон о држављанству је више пута мијењан и допуњаван са све више дискриминаторских одредби у који се, „неопажено“ прије неколико година, увукла и ова. Да би ствар била још (траги)комичнија за ситну цијену од 50 евра, професорку српског би овог пута црногорски пропитивала професорка енглеског (некад руског, некад француског, зависи, кажу, од тога ко се на Филолошком факултету задеси да обави ову „формалност“.

Пише: Марија Јелић
уторак, 18 октобар 2022 20:37

Текст професорке Јелић преносимо у цијелости:

Тарифа за част

Ко се сјећа Чеховљеве приповијетке „Туга“ зна да главни јунак, кочијаш Јона, све вријеме покушава са неким да разговара, „да искаже печал своју“, због синовљеве смрти, али не наилази на саговорнике, не наилази на помоћ, разумијевање и саосјећање. Наравно, са том боли се ништа не може упоредити, али сам се ових дана у великој мјери осјећала управо тако – као да нема ко да ме саслуша. Као и увијек, част изузецима.

Овим путем желим да апелујем на представнике српског народа, на политичаре који заступају српске интересе, да се изборе за то да Закон о странцима буде измијењен и допуњен и да се потврда о знању црногорског језика не тражи изричито. Пуна су нам уста демократије, па дајте једном да демократично заиста и буде.

Наиме, не пишем ово да бих изазвала сажаљење, а богами ни подсмјех, већ ово упућујем онима који желе да чују, који желе да реагују и могу да промијене нешто у овој земљи чуда. Када сам 2011. године уписала Студијски програм за српски језик и јужнословенске књижевности, знала сам врло добро и шта уписујем, зашто уписујем, а најважније од свега – гдје уписујем. Да сам жељела да буде другачије, вјероватно бих другачије и урадила. Све моје колеге и сви моји уважени професори врло добро знају са каквим се проблемима сусрећу говорници српског језика у Црној Гори, а нарочито они који су се определијели да им то буде и професија. Нећу о томе. О томе нека говоре они који су релевантнији. Небројено пута сам се сусрела са, зашто не рећи, подсмјешљивом констатацијом: „Уписала си српски језик у Црној Гори? Ха, свашта!“, али ме то ниједном није поколебало у намјери да се усавршавам у ономе што волим, у ономе што јесам, у ономе гдје припадају сви моји преци.

Дискриминација на основу мог „страног“ држављанства, тј. Држављанства Републике Србије, било је више него довољно.

Пише: Марија Јелић
уторак, 18 октобар 2022 20:37

Од тога да сам плаћала школарину иако није било основа за то, до тога да су моји оброци у мензи били скоро три пута скупљи у односу на оброке црногорских студената, јер се неке изгледа учинило да Срби једу много више од осталих народа. Када бих писала о низу компликација које су настајале приликом мог пријављивања боравка у Црној Гори, вјероватно бих могла да напишем један солидан научни рад. Поменућу само неке од њих: пријетње депортацијом, промјене закона преко ноћи (наравно не у моју корист), затим моје име и презиме на листи људи који угрожавају „безбједност државе“ и тако даље.

Ових дана истиче мојих законски испуњених пет година привременог боравка за странце. Након тога, следи подношење захтјева за стални боравак/стално настањење, који подразумијева добијање личне карте за странца, који ће у наредних пет година уживати сва права црногорских држављана, осим бирачког.

На списку докумената који су потребни за добијање дозволе стоји и следећа ставка: „Доказ да има знање црногорског језика“. Шок и невјерица, што би рекли млади. Помислила сам да је у питању нека грешка, јер последњи пут кад сам читала Закон о странцима те ставке није било. Дакле, као и до сада, оно што се коси са већинском вољом народа, унесено је у закон управо против воље тог истог народа. Закон о странцима је дефинисан тако да апсолутно немате никакву алтернативу.

Када сам покушала службеницима да објасним да не желим да прилажем тај доказ, да сам ја професор српског језика, да је српски језик званично у службеној употреби у Црној Гори и да нема потребе за додатним испитивањима мојих комуникационих вјештина, како сами кажу, наишла сам на смијех и пошалице. „У чему је проблем, па то је исто?! Зашто сте тако загрижени?“ Да, госпођо, баш је у томе проблем. У тој ИСТОСТИ.

На факултету, љубазније него икад за ових 11 година колико сам у Никшићу, добијам следеће информације: „Полагања црногорског језика се врше четвртком у толико и толико часова. Потребно је да донесете уплатницу од 50 евра, а испитивање је пука формалност. Ви сте из Србије? Онда још лакше. Професор ће само провјерити Ваше комуникационе вјештине.“ Професор енглеског језика ће професору српског језика да провјерава знање црногорског језика. Апсурде, име ти је...

Још и да вам платим? Да платим пљување на саму себе и на све оно што сам за ових тридесет година држала као своју најбољу особину, свој најчвршћи став, своје

Пише: Марија Јелић
уторак, 18 октобар 2022 20:37

непогажене принципе, чување свог идентитета, ако вам је тај појам уопште и познат. Онда ми сину у мислима цифра од педесет евра! А, то ли је! То је, дакле, тарифа! Позната тарифа. Педесет евра лична карта, педесет евра глас, педесет евра вјера, вечера, нација, па на крају и језик! Што не рекосте одмах?!

Дакле, на мени је да искажем своје најбоље „комуникационе вјештине“ на језику који не познајем и не признајем, уз то и да им платим, а на њима је да ми издају потврду која ми гарантује да могу да останем у земљи, али и да ту исту потврду приложи на гомилу потврда које повећавају број говорника тзв. црногорског језика. Јасно. Која су моја права? НЕМА ИХ. Могу да одустанем од ове пријаве, да остатак живота проведем у пријављивању боравка у Црној Гори, да „пристанем“ на депортацију или да играм по њиховим правилима.

Све ове разговоре сам водила у присуству малољетног сина, за којег се надам да ће живјети у држави која му неће оспоравати основна људска права. Пошто сам ја „загрижена“, рећи ћу и ово – рођена сам и одрасла у мултиетничким заједницама, не познајем и надам се да никад нећу упознати лоше односе између себе и људи друге вјере, нације и језика, али ово што се сада законски спроводи, искључиво над припадницима српске националности, јесте, драга господо, и те каква загриженост. Можда је ипак Витезовић у праву, српски писац Витезовић, који је рекао – да када Србима буде добро, да ће то бити крај историје. Историја је чудна наука. Не може се лако заборавити, не може се лако ни поднијети. Жао ми је себе, али ми је много више жао оних који не могу да поднесу своју највећу истину – да је цијела њихова кратка историја заснована на фалсификату. Овим путем желим да апелујем на представнике српског народа, на политичаре који заступају српске интересе, да се изборе за то да Закон о странцима буде измијењен и допуњен и да се потврда о знању црногорског језика не тражи изричито. Пуна су нам уста демократије, па дајте једном да демократично заиста и буде.

Завршићу стиховима једне од верзија епске пјесме „Смрт мајке Југовића“, баш због ових синова и кћери који треба да одрастају овде:

„И ако су одлетели ждрали,

Остали су птићи ждраловићи,

Пише: Марија Јелић
уторак, 18 октобар 2022 20:37

Хранићемо птиће ждраловиће,

Наше племе погинути неће,

Наши двори остат' пусти неће!"

Марија Јелић, професор српског језика и јужнословенских књижевности.

(Ин4С)